

Biodiverzitás vizsgálatok a zselici Gyűrűfű tegzésein (Trichoptera)

UHERKOVICH ÁKOS

H-7633 Pécs, Építők útja 3/b. I. 6., Hungary, e-mail: uhu941@gmail.com

UHERKOVICH Á.: *Some data to the biodiversity of caddisflies (Trichoptera) of Gyűrűfű, Zselic Downs (South Hungary).*

Abstract: In this small area 17 caddisfly species belonging to 5 families were collected by some occasional collections. No rarities were found, and all the species are widely distributed in South Transdanubia.

Keywords: Biodiversity, Hungary, Caddisfly, Gyűrűfű

Bevezető

A Zselic tegzéseit mintegy két évtizeddel ezelőtt több ponton vizsgáltuk, és ennek eredményeképpen onnét 84 faj elfordulását mutattuk ki (NÓGRÁDI, UHERKOVICH 1990, 2001). Bár ezen a vizsgált területen sem nagyobb vízfolyások, sem hegyi patak jellegű kisvizek, sem pedig természetes tavak nem találhatók, mégis gazdag faunája van: a 210 hazai fajnak kereken 40%-a fordul elő itt (NÓGRÁDI, UHERKOVICH 2002). A kimutatott fajok kisebb hányada esetleg csak idesoródott (azaz nem időszakosan vagy állandóan tenyészik itt), de többségük itt is fejlődött. A Zselic egyes, rendszeresebben vizsgált pontjain 20-30 faj jelenlétét mutattuk ki, ahol pedig rendszeresen működő fénycsapda állt, ott a fajsza 30-43, illetve egy helyen (Lipótfő) 60 volt. Eddig a legértékesebb, védett faj a *Limnephilus elegans* Curt. volt (Lipótfő, 1986. VII. 1.), amelyet korábban még két további helyen fogtak hazánkban, de mára már valószínűleg eltűnt az egész országból (Nógrádi, Uherkovich 2002).

Anyag és módszer

A Gyűrűfűi Biodiverzitás Napokon a kijelölt mintaterületen illetve annak közvetlen közelében néhány alkalommal gyűjtöttünk személyesen lámpán, illetve félautomata fénycsapdával.

A nappali gyűjtések tegzések terén nem hoztak eredményt, e módszerrel egyébként is csak kevés fajt igen kis számú egyedét szoktuk begyűjteni. Személyes éjszakai gyűjtéseink során 125 wattos, kevert fényű (higanygőz) lámpával világítottunk. A fénycsapdában 160 wattos fekete „fényű lámpa” (black light lamp) volt.

Egy-egy gyűjtés során csak néhány faj került elő, még a rendkívül aktív, erős hidegfrontot megelőző, 2007. június 22-i estén is csak 12 faj. Ez, összehasonlítva egyes teg-

zesekben nagyon gazdag területek gyűjtésenkénti fajszerkezetével, igen szerény eredménynek tekinthető (vö. NÓGRÁDI, UHERKOVICH 1995, UHERKOVICH, NÓGRÁDI 2001).

2007-ben és 2008-ban összesen 4 ponton, 6 alkalommal gyűjtöttünk. A gyűjtések földrajzi koordinátáit GPS készülékkel mértük be. A minták adatai:

Dinnyeberki, egykori Istenkúti-erdészlak (46°06'33"É, 17°56'06" K), 2007.06.23., leg. Uherkovich Á.

Ibafa-Gyűrűfű, Sándor-árok, égerliget (46°06'46"É, 17°56'08" K), 2007.06.22., 2008.10.10., leg. Uherkovich Á.

Ibafa-Gyűrűfű, ökofalutól É 1 km (46°07'37"É, 17°56'20" K), 2008.10.10., leg. Ábrahám L., 2008.10.11., leg. Uherkovich Á. és fénycsapda

Ibafa-Gyűrűfű, ökofalu, domboldal (46°07'06"É, 17°56'19" K), 2008.10.10., fénycsapda

Eredmények

Az alábbiakban felsorolom az összes begyűjtött fajt és azokat a dátumokat, amelyeken ezeket gyűjtöttük. A dátumból illetve gyűjtő (gyűjtési módszer) rövidítéséből a lelőhely is pontosan definiálható, az előző bekezdésben leírt adatok alapján.

A gyűjtőket illetve a módszert a következőképpen rövidítem: Á = Ábrahám Levente, U = Uherkovich Ákos, lt = fénycsapda (hordozható).

Hydropsyche angustipennis (Curtis, 1834) - 2007.6.22 (U) 3♂ 2♀

Hydropsyche bulgaromanorum Malicky, 1977 - 2007.6.22 (U) 1♀

Hydropsyche contubernalis McLachlan, 1865 - 2007.6.22 (U) 46♂

Hydropsyche modesta Navás, 1925 - 2007.6.22 (U) 7♂

[*Hydropsyche* sp. indet. nőstények] - 2007.6.22 (U) 10♀

Plectrocnemia conspersa (Curtis, 1834) - 2007.6.22 (U) 3♂

Ecnomus tenellus (Rambur, 1842) - 2007.6.22 (U) 1♀

Limnephilus auricula Curtis, 1834 - 2008.10.10 (lt) 1♀

Limnephilus griseus Linnaeus, 1758 - 2008.10.10 (Á) 1♂

Limnephilus ignavus McLachlan, 1865 - 2007.6.22 (U) 2♂ 1♀ ; 2008.10.10 (Á) 1♂

Limnephilus lunatus Curtis, 1834 - 2007.6.22 (U) 2♂; 2008.10.11 (U) 1♂

Limnephilus sparsus Curtis, 1834 - 2007.6.22 (U) 1♂; 2008.10.10 (Á) 1♂; 2008.10.10 (lt) 1♀

Potamophylax nigricornis (Pictet, 1834) - 2007.6.22 (U) 1♂ 1♀

Stenophylax meridionalis Malicky, 1980 - 2008.10.10 (lt) 1♀

Stenophylax permistus McLachlan, 1895 - 2008.10.10 (lt) 2♂

Chaetopteryx major McLachlan, 1876 - 2008.10.10 (U) 2♂ 8♀

Goera pilosa (Fabricius, 1775) - 2007.6.22 (U) 1♂

Setodes punctatus (Fabricius, 1793) - 2007.6.22 (U) 1♂

A felsorolt 17 faj azt is jelzi, hogy csak alkalmi gyűjtések folytak, fajokban nem gazdag területen.

Többségük általánosan elterjedt, szélesebb ökológiai tűréshatárú, a vízszennyezést jobban tűri. A *Hydropsyche*, *Limnephilus* és *Stenophylax* fajok kifejezetten mozgékonyak, fejlődési helyüktől távol, vizektől mentes területen is gyűjthetők (vö. NÓGRÁDI 2000). A fajok közül több akár helyben, például a Sándor-árokban is fejlődhetett. Számos Leptoceridae faj, bár gyengén repül, mégis távolra sodortatja magát légáramlatokkal. A felsorolt fajok között ilyen a *Setodes punctatus* F. Igen nagy valószínűséggel

helyben - azaz párszáz méteren belül - fejlődött a *Plectrocnemia conspersa* Curt., *Potamophylax nigricornis* Pict. és *Chaetopteryx major* McL. Ezek kisebb, dombvidéki vízfolyásokban széles körben elterjedtek és gyakoriak.

Magyarországon 11 védett tegzes faj van (NÓGRÁDI, UHERKOVICH 1999), ezek közül egyiket sem mutattuk ki itt.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetemet fejezem ki Kovács Tibornak, aki meghívott a programba. Ábrahám Levente eltett számomra néhány tegzest saját gyűjtéseiből. Fridrich Ágnes és Fridrich István a helyi feltételeket biztosította számomra, többek között a fénycsapda működését.

Irodalom

- NÓGRÁDI, S. 2000: Caddisflies (Trichoptera) from the Villány Hills, South Hungary. Collection in a range without water courses. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 10: 285-295.
- NÓGRÁDI, S., UHERKOVICH, Á. 1990: The Trichoptera fauna of the Zselic Downs, Hungary. A Zselic tegzes (Trichoptera) faunája. - A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve 34 (1989): 15-38.
- NÓGRÁDI, S., UHERKOVICH, Á. 1995: A Dráva magyarországi szakaszának tegzes (Trichoptera) faunája. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 8: 117-137.
- NÓGRÁDI, S., UHERKOVICH, Á. 1999: Protected and threatened caddisflies (Trichoptera) of Hungary. - Proceedings of the 9th International Symposium Trichoptera: 291-297. Faculty of Science, University of Chiang Mai, Thailand.
- NÓGRÁDI, S., UHERKOVICH, Á. 2001: Somogy megye tegzeseinek (Trichoptera) jegyzéke. - In: Ábrahám L. (szerk.): Somogy faunakatalógusa. - Natura Somogyiensis (Kaposvár) 1: 295-301.
- NÓGRÁDI, S., UHERKOVICH, Á. 2002: Magyarország tegzesei (Trichoptera). - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat (Pécs) 11: 1-386.
- UHERKOVICH, Á., NÓGRÁDI, S. 2001: The Trichoptera of the Szigetköz, upper Hungarian Danube Region (Northwest Hungary), I. Compendium of the faunistical researches. - Folia historico naturalia Musei Matraensis (Gyöngyös) 25: 91-110.

